

tet bestemte Anker, og der blev heller ikke stillet bestemte Forslag fra hans Side. Det var kun en Tale holdt i meget stor Almindelighed, derfor sagde den efter min Opfattelse ikke ret meget.

Men vi skal ikke alene tænke paa de 25 000, vi skal i særlig Grad tænke paa de 75 000, som stemte sig hjem til Danmark, paa dem, som gennem de mange Aar trofast har holdt fast paa deres danske Sindelag og den danske Nationalitet. Jeg mener, der for det danske Folk ligger en stor national Opgave i at gøre dem delagtige i dansk Kultur og dansk Aandsliv, som de nu i over 50 Aar, i hvert Fald for det store Flertals Vedkommende, har været udelukket fra. Til Løsningen af denne Opgave har vi særlig to Faktorer, Kirken og Skolen. Og jeg mener, at Hovedopgaven her ligger hos Skolen, idet denne faar Menneskene betroet i en Alder, hvor de er lettest paavirkelige og mest modtagelige.

Derfor har det været af afgørende Betydning, hvordan de Lærerkrafter har været, som fra dansk Side er blevet sendt ned til Sønderjylland. Nu er der gaaet omtrent et Aar, siden den nye Ordning traadte i Kraft, og selv om ikke alle Forhold dernede er ordnet, tror jeg dog, der er gaaet saa lang Tid, at man i nogen Maade kan skønne over det Forløb, som Arbejdet har faaet. Og dér er det glædeligt, at jeg tror, man med Sandhed kan sige, at de Lærere, som er draget derned her fra Danmark, som har følt det som deres Kald og Opgave at drage derned, har i det hele og store præget deres Opgave vel. Det kan de, der som jeg har haft Lejlighed til at færdes dernede, har været til Stede baade ved Skolemøder og Læremøder og har haft Lejlighed til at færdes mellem Befolkningen, ikke være blinde for; og jeg tror, at de har klarer sig bedst, som har været klare over de Vanskeligheder, der var dernede, som ikke har set for ideelt paa Forholdene, men har taget Stillingen, som den var.

Jeg kunde med den højtærede Formands Tilladelse have Lyst til med Hensyn til dette Spørgsmaal at citere en Udtalelse af den forhenværende Minister Hr. H. P. Hanssen. Udtalelsen er fremsat paa et Møde i Svendborg i Sommer. Han udtalte da: „De nye Embedsmænd er gennemgaaende mødt med megen Idealisme, med

Trang og Villie til at udføre et godt og trofast Arbejde, og de udfylder, saa vidt jeg kan se, i det hele og store deres Pladser paa en overordentlig paaskønnelsesværdig Maade. Dette gælder ikke mindst Lærerne. Vi har faaet mange udmærkede Lærerkrafter til Sønderjylland, og Skolearbejdet gaar godt. Jeg har i de sidste Maaneder talt med Forældre fra over Halvdelen af Sognene i de sønderjydske Amter, og paa mit atter og atter gentagne Spørgsmaal: Hvorledes gaar det med den nye Lærer? har jeg kun faaet fuldt ud tilfredsstillende Svar. Børnene er, siger man overalt, glade ved at gaa i Skole, og Forældrene synes, at de faar et rigt Udbytte af Skolearbejdet. I de fleste Tilfælde tager Lærerne livligt Del i Ungdomsarbejdet.“ Et saadant Vidnesbyrd fra en saadan Mand synes jeg, det er overordentlig glædeligt for os at høre. Det er glædeligt ikke alene for de danske Sønderjyder, men for alle Danske, thi denne Sag er en virkelig dansk Folkesag og vor store nationale Opgave.

Naar jeg nu — dels foranlediget ved de Udtalelser, som kom fra det ærede Medlem Hr. Schmidt, dels i Betragtning af denne Sags store Betydning — vil fremføre enkelte Bemærkninger om Skoleforholdene i de sønderjydske Landsdele, sker det dog tillige af en anden, særlig Grund. Vi vil her i Landet sikkert i en ikke alt for fjern Fremtid staa overfor en Skolereform, og utvivlsomt er man fra alle Sider, uanset hvilket Parti man tilhører, enig om, at det er en overordentlig vigtig Sag, hvilket ogsaa blev betonet af Venstres Ordfører, det ærede Medlem Hr. Brorsen, selv om han advarede os, der sidder i Skolekommissionen, mod at komme med alt for kostbare Forslag. Men naar man nu vil hævde — og det mener jeg, man kan med Rette —, at de Hovedprincipper, som er nedlagt i den sønderjydske Skoleordning, og som nu har virket henved et Aar, paa heldig Maade har bestaaet deres Prøve, tror jeg ogsaa, at vi med Udbytte kan tage dette i Betragtning, naar vi skal reformere Skolen herhjemme, saa at ogsaa disse Hovedprincipper kan komme til at gøre sig gældende i den Skolereform, vi skal have.

Den Skole, man havde i Sønderjylland under det tyske Styre, var i udpræget Grad en Tvangsskole, en Statsskole, men i den